

פורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה

גילוי דעת: תפקיד המשקיפים בבחירות

הופץ ביום 22.10.2026

בחירות הוגנות ושוויוניות הן תנאי יסודי לקיום דמוקרטיה.¹ למרות זאת, בתקופה האחרונה נפוצות שמועות על ניסיונות כאלה ואחרים לשבש את מערכת הבחירות הקרבה.

המשקיפים בקלפיות ממלאים תפקיד חשוב בשמירה על הבחירות, ולכן חשוב להבהיר את תפקידם ולתאר את היכולות שלהם למנוע איומים על תהליך הבחירות.

תפקידם המרכזי של משקיפים בקלפי בישראל הוא לפקח על תקינותו, הגינותו וטוהר ההליך של יום הבחירות מטעם הרשימות והמפלגות המתמודדות. תפקידם הוא בעל "צביון ממלכתי וציבורי מובהק".²

המשקיפים ממלאים תפקיד ציבורי כאמור, אולם אינם חלק מההרכב הרשמי של ועדת הקלפי, שכוללת את יושב ראש ועדת הקלפי, סגנו וחברי הוועדה שמונו מטעם הסיעות בהתאם להרכב שקובעת ועדת הבחירות המרכזית וכן את מזכירי ועדת הקלפי המתמנים מטעם ועדת הבחירות המרכזית.³

מהם תפקידי המשקיף?

1. **נוכחות רציפה בחדר הקלפי:** המשקיף רשאי לשהות בתוך חדר הקלפי מרגע פתיחתו לאורך כל שעות ההצבעה, ועד לסיום ספירת הקולות וחתימת הפרוטוקול.⁴ מניעת נוכחות של משקיף בחדר או מניעת כניסתו מחייבת דיווח ישיר לוועדת הבחירות האזורית, למפקח על טוהר הבחירות ולמטה המפלגה שבשמה מונה המשקיף, וכן דרישה לתיעוד האירוע בפרוטוקול הקלפי.⁵
2. **מעקב אחר הליך הזיהוי וההצבעה:** המשקיף צריך לוודא כי זיהוי המצביעים נעשה על פי מסמך מזהה תקף,⁶ כי המצביע מקבל מעטפה חתומה אחת בלבד, וששמו נמחק כחוק מרשימת הבוחרים.⁷
3. **פיקוח על תהליך ספירת הקולות:** המשקיף צריך לוודא כי תהליך פתיחת התיבה נעשה בצורה תקינה. לצורך כך, מותר למשקיף לוודא כי תיבת הקלפי ריקה עם תחילת ההצבעה, וכי לא

¹ ס' 4 לחוק-יסוד: הכנסת ("הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות, חשאיות ויחסיות, לפי חוק הבחירות לכנסת").

² ס' 24(ד) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 (להלן: חוק הבחירות לכנסת); בג"ץ 60697-08-26 **הליכוד – תנועה לאומית ליברלית נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-26**, פס' 40 לפסק הדין של השופט וילנר (נבו) 17.9.2026 (להלן: עניין **הליכוד**).

³ ס' 21, 21א ו-24(ד) לחוק הבחירות לכנסת. יצוין כי רשימת מועמדים רשאית להציב משקיף מטעמה אך ורק בוועדת קלפי שבה אין לה נציג המכהן כחבר ועדה (ס' 24(ד) לחוק הבחירות לכנסת; ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-26 **תדריך למזכיר ועדת קלפי רגילה ונגישה** (2026) (להלן: **תדריך למזכיר ועדת קלפי**)).

⁴ ס' 24(ד), 73 ו-79 לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 20, 52–54 ו-71–78 לתקנות הבחירות לכנסת, התשל"ג-1973 (להלן: תקנות הבחירות לכנסת).

⁵ ס' 28 ו-79 לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 20(ט), 28(3) ו-37 לתקנות הבחירות לכנסת.

⁶ ס' 74(א)–(ב) לחוק הבחירות לכנסת (הקובע כי הזיהוי ייעשה באמצעות תעודת זהות, דרכון ישראלי תקף, רישיון נהיגה תקף נושא תמונה או תעודת חבר הכנסת); תקנה 55 לתקנות הבחירות לכנסת.

⁷ ס' 74(ג) ו-75(א) לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 58–60 לתקנות הבחירות לכנסת.

מתווספים אליה מעטפות ופתקים לאחר סגירתה.⁸ המשקיף רשאי לראות כל פתק שנפסל או הוטל בספק ואז הוכשר.⁹ המשקיף רשאי לנכוח בחדר הקלפי בזמן ספירת הקולות ולעקוב אחר התהליך, למרות שהוא לא משתתף בו.¹⁰

4. **רישום הערות והשגות בפרוטוקול:** אם המשקיף מבחין בחשד לזיוף, בניסיון הצבעה כפולה, בהתחזות, בהפרעה לסדר או בכל אי-סדר אחר, הוא זכאי לדרוש ממזכיר הוועדה לרשום את הערותיו והשגותיו ישירות בפרוטוקול הקלפי הרשמי.¹¹
5. **הזעקת מפקח על טוהר הבחירות:** ביום הבחירות נמצאים בקלפיות מפקחים מטעם ועדת הבחירות המרכזית. לעיתים אין מפקח קבוע לכל קלפי, והם מסתובבים בין הקלפיות השונות ולעיתים בין אתרי הצבעה שונים. זכותו של המשקיף, בכל מקרה של הפרה, אי-סדר מצד אזרחים או מצד חברי ועדת הקלפי להזעיק מפקח, באמצעות מזכיר ועדת הקלפי. בסמכותו של המפקח להפעיל את מצלמת הגוף שלו, לתעד את ההפרה, ולתת הנחיות שונות לדרך הטיפול בה ובכלל זאת הזעקת כוחות משטרה.¹²

מה אסור למשקיף לעשות?

1. **העדר זכות להכריע:** משקיף אינו חבר ועדת קלפי ואין לו סמכות הכרעה או זכות הצבעה בהחלטות שוועדת הקלפי מקבלת.¹³
2. **איסור נגיעה או פגיעה בפרטיות המצביעים:** המשקיף אינו רשאי לגעת ברשימת הבוחרים, במעטפות ההצבעה, בפתקים או בתיבת הקלפי בשום שלב.¹⁴ אסור למשקיף לעמוד מאחורי הפרגוד, להביט בבחור בעת בחירת הפתק או לנסות לברר למי הצביע.¹⁵
3. **תעמולת בחירות:** אסור למשקיף, בעודו בתפקידו בקלפי, לעסוק בתעמולת בחירות, לענוד סממנים מפלגתיים מעבר לתג הזיהוי הרשמי שניתן לו על ידי ועדת הבחירות המרכזית (לרוב, דרך המפלגה שהוא משמש כנציגה), או לשוחח עם בוחרים על נושאי בחירות בתוך חדר הקלפי.¹⁶
4. **צילום ותייעוד:** למשקיף אסור לצלם וידאו או תמונות בתוך חדר הקלפי, גם מחוץ לפרגוד, או להציב מצלמות בקלפי.¹⁷ הוא יכול לבקש מהמפקח על טוהר הבחירות או ממזכיר ועדת הקלפי, שהוא עובד מדינה שאינו מזוהה מפלגתית,¹⁸ לתעד אירוע שעליו הוא מתריע, אולם אינו יכול לחייבו לעשות כן. המפקחים על טוהר הבחירות מצוידים במצלמות גוף שאותן הם אמורים להפעיל כשיש

⁸ ס' 73 לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 49, 52, 53 ו-54(א)-(ב) לתקנות הבחירות לכנסת.

⁹ ס' 77-78 לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 74-76 לתקנות הבחירות לכנסת.

¹⁰ ס' 24(ד) ו-77(א) לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 33(2) ו-71 לתקנות הבחירות לכנסת.

¹¹ ס' 79 לחוק הבחירות לכנסת ("אחרי גמר ספירת הקולות תערוך ועדת הקלפי פרוטוקול... כל חבר של הוועדה וכל משקיף לפי ס' 24(ד), וכל חבר של הוועדה המרכזית, רשאי להוסיף בפרוטוקול את הערותיו"); תקנה 28(3) לתקנות הבחירות לכנסת.

¹² ה"ש 7/22 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' הליכוד – תנועה לאומית ליברלית** (נבו 26.8.2019) (להלן: החלטת ה' מלצר בעניין מצלמות בקלפיות); ס' 73 לחוק הבחירות לכנסת (נוכחות שוטרים הדרושים לשמירת הסדר); תקנה 42 לתקנות הבחירות לכנסת; **תדריך למזכיר ועדת קלפי**, לעיל ה"ש 3.

¹³ ס' 24(ב) ו-77(ד) לחוק הבחירות לכנסת; תקנה 40 לתקנות הבחירות לכנסת.

¹⁴ תקנות 28(2), 33(1) ו-54(ג) לתקנות הבחירות לכנסת; **תדריך למזכיר ועדת קלפי**, לעיל ה"ש 3.

¹⁵ ס' 4 לחוק-יסוד: הכנסת; ס' 75(א) לחוק הבחירות לכנסת; תקנה 33(3) לתקנות הבחירות לכנסת ("התא יסתיר את הבחור מעיני הזולת באופן שיוכל להכניס את פתק ההצבעה למעטפת החשאיות גמורה").

¹⁶ ס' 126(5) לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 20(י) (ענידת תג זיהוי רשמי של משקיף בלבד), 43 (איסור תעמולה) ו-45 (איסור ניהול שיחות עם המבקשים להצביע) לתקנות הבחירות לכנסת; חוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959.

¹⁷ החלטת ה' מלצר בעניין מצלמות בקלפיות, לעיל ה"ש 12 (שבה נקבע כי הצבת מצלמות או הפעלתן על ידי משקיפים או נציגי מפלגות בקלפי אסורה בהיעדר הסמכה מפורשת בחקיקה ראשית, בשל החשש מפני פגיעה בחשאיות ההצבעה ויצירת אפקט מצנן על הבוחרים).

¹⁸ ס' 21א(א)-(ב) לחוק הבחירות לכנסת (הקובע כי מזכיר ועדת קלפי מתמנה על ידי יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לאחר שהצהיר כי לא היה חבר מפלגה ולא נטל חלק בפעילות מטעם מפלגה בשלוש השנים שקדמו ליום הבחירות).

חשד לביצוע עבירות על חוק הבחירות וניתן לבקש לאחר מעשה לעיין בתצלומים.¹⁹ במקרים כאלו כדאי לתעד את שעת ההפרה המדויקת.

5. **שיחות בנייד**: אסור לשוחח בטלפון נייד בקלפי בשעה שבה מצוי מצביע בקלפי ובעת ספירת הקולות.²⁰

6. **העברת מידע**: אסור למשקיף להעביר מידע אודות זהות הבוחרים בקלפי.²¹ אין להעביר כל פרט מזהה – כמו שם, מספר סידורי בקלפי או כל נתון אחר. בנוסף, למשקיף אסור לְמַנֹּת במהלך יום הבחירות, באמצעים דיגיטליים, את מספר הבוחרים שהצביעו בפועל בקלפי מסוימת, ואין הוא רשאי להעביר מידע זה בזמן אמת למפלגה או לרשימה שמטעמה הוא מכהן.²² העברת מידע כזו היא עבירה פלילית ועוולה אזרחית.²³

מה אסור למנוע ממשקיף?

על פי הדין, לוועדת הקלפי, למזכיר הקלפי ולכוחות הביטחון והמשטרה אסור למנוע ממשקיף שאוחז בכתב מינוי כדין לממש שורה של זכויות פיקוח הקבועות בחוק. זכויות אלו נועדו להבטיח את טוהר הבחירות, וכל מניעה שלהן מהווה חריגה מסמכות ופגיעה בהליך הבחירות התקין.

1. **כניסה ושהייה רציפה בחדר הקלפי**: אסור למנוע ממשקיף להיכנס לחדר הקלפי ולשהות בו מרגע פתיחתו בבוקר ועד לתום ספירת הקולות וחתימת הפרוטוקול, אלא אם כן לסיעה שמטעמה הוא מכהן יש חבר מכהן באותה ועדת קלפי או משקיף אחר מאותה סיעה.²⁴

2. **נוכחות בבדיקת תיבת הקלפי לפני תחילת ההצבעה**: אסור למנוע מהמשקיף לצפות בפתיחת תיבת הקלפי טרם תחילת ההצבעה כדי לוודא שהיא ריקה לחלוטין. אסור למנוע מהמשקיף להיות נוכח ולצפות בעת נעילתה וחתימתה על ידי ועדת הקלפי.²⁵

3. **ישיבה בשולחן המשקיפים וצפייה בהליך הזיהוי וההצבעה**: אסור למנוע מהמשקיף לשבת בשולחן המוקצה למשקיפים בחדר הקלפי, ולעקוב אחר זיהוי הבוחר באמצעות מסמך מזהה תקף, מחיקת שמו מפנקס הבוחרים ומסירת מעטפת הצבעה חתומה אחת בלבד. הפעולות נעשות על ידי ועדת הקלפי ולא על ידי המשקיף, אולם אסור למנוע ממנו לצפות בתהליך.²⁶

4. **בדיקת מלאי ושלמות פתקי ההצבעה בתא ההצבעה**: אסור למנוע ממשקיף לגשת אל מאחורי הפרגוד בין מצביע למצביע (כאשר התא פנוי מבוחרים) כדי לבדוק שמגשי הפתקים מלאים ומסודרים. יש לתאם זאת עם מזכיר הוועדה.²⁷

¹⁹ החלטת ה'ש' מלצר בעניין מצלמות בקלפיות, לעיל ה"ש 12; ס' 79א לחוק הבחירות לכנסת; כללי הבחירות לכנסת (עיון בחומר בחירות), התשע"ח–2018 (המסדירים הגשת בקשה ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לעיון בחומר בחירות, לרבות צילומים והקלטות, בכפוף להגנה על חשאיות ההצבעה ופרטיות הבוחרים).

²⁰ תקנה 45 לתקנות הבחירות לכנסת (איסור שימוש בטלפונים ניידים במקום הקלפי).
²¹ עניין הליכוד, לעיל ה"ש 2 (שבו אושררה הקביעה כי חברי ועדת קלפי ומשקיפים כפופים לעקרון חוקיות המינהל ולדיני הגנת הפרטיות, ולפיכך נאסר עליהם לתעד, לצלם או להעביר החוצה מידע מתוך פנקס הבוחרים או לדווח בזמן אמת מי הגיע להצביע); ה"ש (יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-26) 17/26 בן מאיר, פסי' 44–45 (נבו 4.8.2026) (להלן: החלטת סולברג בעניין העברת מידע).

²² בג"ץ 45499-10-26 משמר הדמוקרטיה הישראלית נ' מ"מ מנכ"ל ועדת הבחירות (אר"ש 22.10.2026).

²³ ס' 4–6 לחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981; ראו גם פסי' 44–45 להחלטת סולברג בעניין העברת מידע, לעיל ה"ש 21.

²⁴ ס' 24(ד) לחוק הבחירות לכנסת; תקנה 20(א), (ח) ו-(ט) לתקנות הבחירות לכנסת.

²⁵ ס' 73 לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 52 ו-54 לתקנות הבחירות לכנסת.

²⁶ ס' 74–75 לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 33(2) ו-55–60 לתקנות הבחירות לכנסת.

²⁷ תקנה 53 לתקנות הבחירות לכנסת; **תדריך למזכיר ועדת קלפי**, לעיל ה"ש 3, בעמ' 22.

5. **נוכחות מלאה וצפייה בהליך ספירת הקולות:** אסור לדרוש מהמשקיף לעזוב את חדר הקלפי עם נעילת הדלתות בתום שעות ההצבעה. כמו כן, אסור למנוע ממנו לצפות בפתיחת התיבה ובמיון הפתקים, ולראות כל פתק שנפסל או שהוכשר לאחר שהוטל בו ספק.²⁸
6. **רישום הערות, תלונות והשגות בפרוטוקול הרשמי:** אסור למזכיר הקלפי או ליושב ראש הוועדה לסרב לדרישתו של משקיף לרשום אירוע חריג, חשד לזיוף, הפרעה לסדר או השגה על כשרות פתק בתוך פרוטוקול ועדת הקלפי, ואסור למנוע מהמשקיף לחתום על הפרוטוקול בסיום הספירה.²⁹
7. **הצבעה בקלפי שבה הוא מוצב:** אסור למנוע ממשקיף להצביע באותה קלפי שבה הוא משרת (במעטפה כפולה), ובלבד ששימש בה כמשקיף במשך שש שעות רצופות לפחות.³⁰
8. **איסור הרחקה של המשקיף:** אסור להרחיק משקיף מחדר הקלפי אלא אם הפר את הסדר באופן ממשי ולאחר שסירב להישמע לאזהרות יושב ראש ועדת הקלפי. הרחקה כזו מותנית בהחלטה מנומקת הנרשמת במפורש בפרוטוקול הוועדה.³¹

אם הפרו את האיסורים האמורים, המשקיף רשאי לדרוש לתעד את ההפרה בפרוטוקול הוועדה ולפנות למפקח על טוהר הבחירות. מומלץ לרשום את פרטי האירוע ולדווח לחמ"ל הבחירות של הסיעה שמטעמה מונה המשקיף. אם המענה מתעכב, המשקיף רשאי להתקשר למזכירות ועדת הבחירות האזורית שבתחומה נמצאת הקלפי (בראשות שופט מחוזי) ולבקש מהם להתערב. גם אם האירוע לא נפתר, יהיה ניתן בדיעבד להגיש ערעור בחירות.³² כמוכן שבכל מקרה של אלימות או מניעת כניסה לקלפי, ניתן לפנות לשוטרי המוצב בקלפי.

--

נכתב על ידי :

ד"ר חנן מנדל, הקריה האקדמית אונו

²⁸ סי' 24(ד) ו-77(א) לחוק הבחירות לכנסת; תקנות 71 ו-74-76 לתקנות הבחירות לכנסת.

²⁹ סי' 79 לחוק הבחירות לכנסת; תקנה 28(3) לתקנות הבחירות לכנסת.

³⁰ סי' 68 לחוק הבחירות לכנסת; תקנה 64 לתקנות הבחירות לכנסת.

³¹ סי' 71-72 לחוק הבחירות לכנסת; תקנה 37 לתקנות הבחירות לכנסת.

³² סי' 86 לחוק הבחירות לכנסת.